

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου
Β. Πελώνη
Τηλέφωνο: 210-3443422
210-3442238

ΠΡΟΣ :

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Σχολ. Συμβούλους Δ.Ε. (μέσω των Περιφερειακών Δ/νσεων Εκπ/σης)
- Δ/νσεις Δ.Ε.
- Γενικά Λύκεια (μέσω των Δ/νσεων Δ.Ε.)

ΚΟΙΝ.:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής
Πολιτικής (Ι.Ε.Π.)
info@iep.edu.gr

ΘΕΜΑ: Οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών στο Ημερήσιο και Εσπερινό Γενικό Λύκειο για το σχολ. έτος 2017 – 2018

Σχετ.: Τα με αρ. πρωτ. εισ. ΥΠ.Π.Ε.Θ. 159290/25-05-2017 και 162549/29-09-2017 έγγραφα

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 37/21-09-2017 του Δ.Σ) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος **Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών** (Β΄ τάξη Ημερήσιου ΓΕΛ - Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών και Γ΄ τάξη Εσπερινού ΓΕΛ - Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών) για το σχολικό έτος 2017-2018.

ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Β΄ τάξη ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ, Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών και
Γ΄ τάξη ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ, Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
1.1 Διάκριση των επιστημών		2
1.2 Λόγοι εμφάνισης των κοινωνικών επιστημών	Να διδαχτεί περιληπτικά .	1
1.4 Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας 1.4.1 Συγκριτική		1

μέθοδος 1.4.2 Ιστορική μέθοδος		
1.4.3 Ποσοτική και ποιοτική έρευνα	Προτείνεται να γίνει δραστηριότητα (διάρκειας 1 ώρας) μόλις ολοκληρωθεί η ενότητα 1.4. Εναλλακτικά, η δραστηριότητα είναι δυνατόν να γίνει μετά τη διδασκαλία της ενότητας 3.6.5. ή μετά την ολοκλήρωση όλης της ύλης στο τέλος της χρονιάς.	1(+ 1) η προτεινόμενη «1 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
A 2.1 Το αντικείμενο της πολιτικής οικονομίας		1
2.2 Το οικονομικό πρόβλημα 2.2.1 Η κατανομή των πόρων 2.2.2 Η οικονομική ανάπτυξη 2.2.3 Η οικονομική σταθερότητα 2.2.4 Η διανομή του εισοδήματος 2.2.5 Η επίλυση των βασικών οικονομικών προβλημάτων	Οι ενότητες 2.2, 2.2.1 και 2.2.2 να διδαχτούν περιληπτικά.	1
2.3 Η γένεση της οικονομικής σκέψης (Ξενοφών, Αριστοτέλης)	Να διδαχτεί περιληπτικά.	1
2.5 Οι νόμοι της οικονομίας της αγοράς και η διαμόρφωση της τιμής του εμπορεύματος (Άνταμ Σμιθ)		1
2.6 Η θεωρία της αξίας της εργασίας και η διαμόρφωση της τιμής ισορροπίας (Ντέιβιντ Ρικάρντο) 2.8 Η θεωρία της αξίας της εργατικής δύναμης και του εμπορεύματος (Καρλ Μαρξ)	Η ενότητα 2.6 να διδαχτεί περιληπτικά. Από τη 2.8 να διδαχτούν μόνο ορισμένα σημεία της: οι έννοιες ανταλλακτική αξία και αξία χρήσης , το ποια από τις δύο ενδιαφέρει τον παραγωγό και ποια τον καταναλωτή και η έννοια της υπεραξίας κατά Μαρξ, χωρίς να αναφερθεί η διάκριση μεταξύ απόλυτης και σχετικής υπεραξίας.	1
2.9 Η γενική θεωρία της		1

απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος (Τζον Μέυναρντ Κέυνς)		
2.10 Η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και η πρόοδος της κοινωνίας (Κόλιν Κλαρκ-Ζαν Φουρασιέ-Τζον Κένεθ Γκάλμπρείθ-Γιόζεφ Σουμπέτερ)	Να διδαχτούν μόνο ορισμένα σημεία της ενότητας: η έννοια του <i>Εθνικού προϊόντος</i> , η κύρια συμβολή του Φουρασιέ, η κύρια συμβολή του Γκάλμπρείθ και η κύρια συμβολή του Σουμπέτερ. Μόλις ολοκληρωθεί η ενότητα προτείνεται να γίνει η δραστηριότητα 2 (διάρκειας 1 ώρας), η οποία αναγκάζει τους μαθητές να κάνουν μία επανάληψη στις ενότητες Α 2.2.4, Α 2.2.5, Α 2.5 και Α 2.9, ενώ παράλληλα τους βοηθά να κατανοήσουν βαθύτερα το περιεχόμενό τους. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει εναλλακτικά, μετά την ολοκλήρωση όλης της ύλης του μαθήματος, στο τέλος της χρονιάς.	1(+ 1) η προτεινόμενη «2 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
Β 2.1 Το δουλοκτητικό σύστημα 2.2 Το φεουδαρχικό σύστημα	Η ενότητα 2.1 να διδαχτεί περιληπτικά . Από τη 2.2 να διδαχτούν μόνο κάποια σημεία : ο ρόλος της Εκκλησίας στη φεουδαρχία, η ταξική δομή της φεουδαρχίας, ο ρόλος του εμπορίου στην ανάπτυξη των πόλεων και το γιατί οι αστοί και τα συμφέροντά τους δεν εξυπηρετούνταν από τη φεουδαρχία αλλά από τα εθνικά κράτη, στη διαμόρφωση των οποίων και συντέλεσαν, ως κοινωνική τάξη, καθοριστικά.	1
2.3 Το καπιταλιστικό σύστημα ή οικονομία της αγοράς	Ο διδάσκων μπορεί να αναδείξει τα εξής: την αποικιοκρατία, τις δύο μεγάλες οικονομικές κρίσεις του καπιταλισμού, το στόχο του <i>κράτους πρόνοιας</i> και τις θέσεις του νεοφιλελευθερισμού για το ρόλο του κράτους.	1
2.4 Το σοσιαλιστικό σύστημα ή σχεδιασμένη οικονομία	Να συνδυαστεί η θέση των Μαρξ και Ένγκελς, ότι στον σοσιαλισμό καθένας αμείβεται ανάλογα με την εργασία που προσφέρει, με την ανάλυση του Μαρξ για την <i>υπεραξία</i> που ισχύει στον καπιταλισμό η οποία διδάχτηκε στην ενότητα Α 2.8. Μόλις ολοκληρωθεί η ενότητα προτείνεται να γίνει η δραστηριότητα 3 (διάρκειας 2 ωρών) που αφορά τις ενότητες Β 2.3 και Β 2.4 και αναγκάζει τους μαθητές να κάνουν μία επανάληψη σε αυτές, ενώ, παράλληλα, τους βοηθά να αντιληφθούν <i>κριτικά</i> το περιεχόμενο των δύο σημαντικότερων οικονομικών και πολιτικών θεωριών που διαμόρφωσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό τον κόσμο από την αυγή του 20 ^{ου} αιώνα και μετά. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει, εναλλακτικά, μετά την ολοκλήρωση όλης της ύλης του μαθήματος, στο τέλος της χρονιάς.	2 (+2) η προτεινόμενη «3 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

3.1 Ορισμός και αντικείμενο της κοινωνιολογίας		1
3.4 Κοινωνικοί θεσμοί 3.4.1 Τι είναι θεσμός 3.4.2 Η αναγκαιότητα των θεσμών	Από την ενότητα 3.4.1 να διδασχτούν μόνο κάποια σημεία: η έννοια του θεσμού, το ότι οι θεσμοί είναι συλλογικά δημιουργήματα και η διαδικασία θεσμοποίησης και θεσμοθέτησης. Η ενότητα 3.4.2 να διδαχτεί περιληπτικά.	1
3.4.3 Λειτουργίες των θεσμών 3.4.4 Η κρίση και η αλλαγή των θεσμών	Να διδασχτούν περιληπτικά.	1
3.5 Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα		3
3.6 Κοινωνικές ανισότητες 3.6.1 Αίτια και μορφές κοινωνικών ανισοτήτων 3.6.2 Συνέπειες των κοινωνικών ανισοτήτων	Η ενότητα 3.6.2 να διδαχτεί περιληπτικά. Να επισημανθεί όμως ότι οι κοινωνικές ανισότητες προκαλούν – ή, έστω, συναρτώνται στενά με – αρκετά και σημαντικά <i>κοινωνικά προβλήματα</i> , μερικά από τα οποία αναφέρει και η ενότητα 3.6.2.	1
3.6.3 Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός 3.6.4 Οι κοινωνικές ανισότητες στην ελληνική κοινωνία	Η ενότητα 3.6.3 να διδαχτεί περιληπτικά. Από την ενότητα 3.6.4 να διδαχτεί μόνο το <i>παγκόσμιο</i> – και <i>όχι μόνο ελληνικό</i> – φαινόμενο των Neets.	1
3.6.5 Η ισότητα ευκαιριών: ένα διαχρονικό αίτημα	Να διδαχτεί περιληπτικά από τον διδάσκοντα. Μπορεί όμως να διδαχτεί με εναλλακτικό τρόπο μέσω της 4 ^{ης} Δραστηριότητας (διάρκειας 1 ώρας), η οποία προτείνεται να ανατεθεί στους μαθητές και είναι σκόπιμο να καταλήξει σε μία <i>συζήτηση</i> του διδάσκοντα με τους μαθητές, σχετικά με τα θέματα που αναπτύσσει η ενότητα. Μπορεί όμως και να προηγηθεί η σχετική συζήτηση της δραστηριότητας αυτής. Ωστόσο αν μπορούν να διατεθούν 2 διδακτικές ώρες, είναι σκόπιμο να γίνουν και τα δύο – δηλαδή και περιληπτική διδασκαλία της ενότητας από τον διδάσκοντα και ανάθεση της δραστηριότητας.	1 (+1) η προτεινόμενη «4 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
A 4.3 Η αυτοκρατορία – Η μοναρχία (Στωικοί) 4.4 Το εθνικό κράτος – Από την απολυταρχία	Από την ενότητα 4.3 προτείνεται να διδασχτούν μόνο ορισμένα σημεία: η ανάλυση του Αριστοτέλη για τη μορφή των πολιτευμάτων, ο θεσμός της ελέω Θεού και της κληρονομικής μοναρχίας και οι	1

στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία (Μακιαβέλι, Ο Ηγεμόνας)	«πεφωτισμένες» μοναρχίες. Από την 4.4 να διδαχτούν μόνο ορισμένα τμήματα . Συγκεκριμένα, να μην γίνει αναφορά στα βιογραφικά στοιχεία του Μακιαβέλι, και να γίνει πολύ σύντομη αναφορά στα ιστορικά στοιχεία που αφορούν αυτόν και το έργο του. Να αναφερθούν μόνο οι πιο βασικές από τις θέσεις του και να εξηγηθεί ο όρος μακιαβελισμός και μακιαβελιστής πολιτικός . (Τα υπόλοιπα σημεία της ενότητας να διδαχτούν κανονικά).	
4.5 Η παγκόσμια κοινότητα – Ο ρόλος των διεθνών οργανισμών	Να διδαχτούν αναλυτικά μόνο οι συγκεκριμένοι οργανισμοί που παρουσιάζει η ενότητα.	1
4.6 Η σχέση πολιτικής και οικονομίας 4.7 Πολιτική ανάπτυξη και υπανάπτυξη B 4.1 Γενικά περί πολιτικής θεωρίας και ιδεολογίας 4.2 Φιλελευθερισμός 4.3 Συντηρητισμός 4.4 Σοσιαλισμός 4.5 Αναρχισμός 4.6 Φασισμός 4.7 Κοινοτισμός 4.8 Πολιτική οικολογία – Περιβαλλοντισμός 4.9 Θρησκευτικός φονταμενταλισμός	Μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας όλων των ενοτήτων από τη B 4.2 μέχρι τη B 4.9, προτείνεται να γίνει η δραστηριότητα 5 που αφορά αυτές τις ενότητες (διάρκειας 1 ώρας), η οποία βοηθά τους μαθητές να κάνουν μία επανάληψη των ενοτήτων καθώς και να προσεγγίσουν <i>κριτικά</i> το περιεχόμενό τους.	11(+ 1) η προτεινόμενη «5 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 38 ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ: 6		
<p>ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ Προτείνεται στο τέλος κάθε ενότητας να γίνεται μια επανάληψή της μέσα στην τάξη ή, αν το επιτρέπει ο χρόνος, να γίνονται οι <i>Δραστηριότητες</i> που σημειώνονται πιο κάτω. Ο τρόπος διδασκαλίας προτείνεται να διαμορφωθεί και με βάση το γεγονός ότι στις κοινωνικές επιστήμες χρειάζονται κάποιες ιστορικές γνώσεις, αλλά και η καλλιέργεια μιας ιστορικής αντίληψης των πολιτικοκοινωνικών φαινομένων. Η διδασκαλία λοιπόν πρέπει να εστιάζει κυρίως σε ιστορικές περιόδους και όχι τόσο σε συγκεκριμένες χρονολογίες.</p> <p>ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <u>1^η Δραστηριότητα</u> Το τμήμα χωρίζεται σε 3 υποομάδες. Η 1^η καλείται να ερευνήσει το φαινόμενο της βίας στα γήπεδα, η 2η το φαινόμενο των μεταναστευτικών ροών στον ελλαδικό χώρο κατά την τελευταία 20ετία και η 3η το κοινωνικό πρόβλημα της σχολικής διαρροής. Κάθε ομάδα ρωτιέται το εξής:</p>		

Ποιες δύο ή περισσότερες μεθόδους ή/και τεχνικές έρευνας θα επιλέξετε για να ερευνήσετε το θέμα που σας δόθηκε και γιατί; Τι είδους στοιχεία αναμένετε να σας προσφέρει η καθεμία από αυτές;» Οι ομάδες έχουν χρόνο 15-20 λεπτά για να ετοιμάσουν την απάντησή τους. (Η έννοια της σχολικής διαρροής δίνεται στην πρώτη παράγραφο της σελ. 89 του σχολικού βιβλίου. Αλλά μπορεί να την εξηγήσει συνοπτικά και ο διδάσκων. Η έννοια της μετανάστευσης δίνεται στην πρώτη παράγραφο της σελ. 137 του ίδιου βιβλίου και είναι γνωστή από την *Πολιτική Παιδεία* της Α΄ Λυκείου και την *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή* της Γ΄ Γυμνασίου.) (Μπορεί όμως να την εξηγήσει συνοπτικά και ο διδάσκων.) Το υπόλοιπο της διδακτικής ώρας διατίθεται για να παρουσιάσει κάθε υποομάδα την απάντησή της στην τάξη. (Αν υπάρχει διδακτικός χρόνος μπορεί κάθε ομάδα που θα προτείνει τη χρήση συνέντευξης ή ερωτηματολογίου να αναφέρει και τις πιο χαρακτηριστικές από τις ερωτήσεις που θεωρεί ότι πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτή ή σε αυτό).

2^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 4 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα ακόλουθα 4 υποερωτήματα.

α) (i) Τι προτείνει με τη θεωρία του ο Σμιθ (2.5) για το πρόβλημα της διανομής του εισοδήματος (2.2.4) και (ii) τι προτείνει για το ίδιο πρόβλημα ο Κέυνς (2.9); β) Σε ποια Σχολή οικονομολόγων ανήκει ο Σμιθ σύμφωνα με τη διάκριση (των Σχολών) των οικονομολόγων που έχει καταγραφεί στην ενότητα 2.2.5 και (iv) σε ποια ο Κέυνς;

Οι ομάδες έχουν χρόνο 15-20 λεπτά για να ετοιμάσουν την απάντησή τους. Τα υπόλοιπα λεπτά της διδακτικής ώρας διατίθενται για να παρουσιάσει κάθε υποομάδα την απάντησή της στην τάξη. Είναι όμως οπωσδήποτε χρήσιμο ο διδάσκων να συνοψίσει τα κύρια στοιχεία που αναδεικνύουν τις βασικές διαφορές στον τρόπο σκέψης και στις θεωρίες των δύο προαναφερόμενων οικονομολόγων.

3^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 4 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα ακόλουθα 4 υποερωτήματα.

1^η διδακτική ώρα: α) Να προσδιορίσετε (i) τα πλεονεκτήματα και (ii) τα μειονεκτήματα του καπιταλιστικού συστήματος (που εξ ορισμού του βασίζεται στην οικονομία της αγοράς), καθώς και (iii) τα πλεονεκτήματα και (iv) τα μειονεκτήματα του σοσιαλιστικού (που εξ ορισμού του βασίζεται στην κρατικά σχεδιασμένη και κρατικά ελεγχόμενη οικονομία).

Οι ομάδες έχουν χρόνο 15-20 λεπτά για να ετοιμάσουν την απάντησή τους. Τα υπόλοιπα λεπτά της διδακτικής ώρας διατίθενται για να παρουσιάσει κάθε υποομάδα στην ολομέλεια του τμήματος την απάντησή της. Είναι όμως οπωσδήποτε χρήσιμο ο διδάσκων να συνοψίσει τα κύρια στοιχεία που αναδεικνύουν τα βασικά σημεία και τις κύριες διαφορές μεταξύ των δύο αυτών οικονομικών θεωριών και συστημάτων.

2^η διδακτική ώρα: β) Χωρισμένο το τμήμα σε 2 υποομάδες να προετοιμαστεί για έναν Αγώνα Επιχειρηματολογίας (debate) με θέμα «Ποιο οικονομικό σύστημα από τα δύο θα βοηθούσε περισσότερο τα κράτη ή τις χώρες να ξεπεράσουν, και μάλιστα μέσα σε λιγότερα από 10-12 χρόνια, τη σημερινή μεγάλη οικονομική κρίση που μαστίζει την πλειοψηφία των ανθρώπων, χωρίς όμως να περιορίσει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες των ατόμων που τους επιτρέπουν να ζουν με τρόπο που εξασφαλίζει την προσωπική τους αξιοπρέπεια;» Η προετοιμασία των ομάδων διαρκεί 20, το πολύ, λεπτά. Στα υπόλοιπα λεπτά της ώρας διεξάγεται το debate με συντονιστή τον διδάσκοντα, στο πλαίσιο του οποίου οι εκπρόσωποι (ή ο εκπρόσωπος) της μίας ομάδας διατυπώνει επιχειρήματα που προσπαθούν να πείσουν πως το σοσιαλιστικό σύστημα είναι καταλληλότερο να οδηγήσει σε υπέρβαση της προαναφερόμενης κρίσης, ενώ οι εκπρόσωποι (ή ο εκπρόσωπος) της

άλλης επιχειρούν να πείσουν ότι μπορεί να το πετύχει αυτό καλύτερα και αποτελεσματικότερα το καπιταλιστικό. Κάθε ομάδα παίρνει τον λόγο 3 φορές. Στη δευτερολογία της ο εκπρόσωπός της εξηγεί γιατί το “άλλο” σύστημα –δηλαδή ο καπιταλισμός ή ο σοσιαλισμός, αντίστοιχα – δεν είναι το καταλληλότερο για αυτήν την υπέρβαση, ενώ στην τριτολογία της ο εκπρόσωπός της αντικρούει τα επιχειρήματα που διατύπωσε η “αντίπαλη” ομάδα προκειμένου να αποδείξει τη μη καταλληλότητα του συστήματος που εκπροσωπεί η ομάδα του.

Στο τελευταία 6-8 λεπτά της ώρας ο διδάσκων κάνει τη σύνοψη μέσω της οποίας πρέπει να φανεί πόσο *σχετική* είναι η ικανότητα καθενός από τα δύο αυτά συστήματα να οδηγήσει στην οικονομική ανάκαμψη, πόσο δύσκολα ανατρέπεται μια μεγάλη και γενικευμένη-παγκόσμια οικονομική κρίση και πόσο πιθανότερο είναι να μπορεί να οδηγήσει σε ένα τέτοιο θετικό αποτέλεσμα μία “μικτή” πολιτική, που εφαρμόζει κάποια στοιχεία από το ένα σύστημα και κάποια από το άλλο. (Σημειωτέον πως το βασικό σκέλος του ερωτήματος ολοκληρώνεται στη φράση «...των ανθρώπων», καθώς το τελευταίο τμήμα της πρότασης τέθηκε για να βοηθήσει τον διδάσκοντα να επισημάνει σε κάποιους μαθητές που ίσως σκεφτούν τρόπους υπέρβασης της κρίσης οι οποίοι στηρίζονται μεν σε ένα από τα δύο αυτά οικονομικοπολιτικά συστήματα, αλλά δεν σέβονται όσο θα έπρεπε βάσει του συστήματος αξιών των ημερών μας, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ατομικά δικαιώματα/ατομικές ελευθερίες).

4^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 5 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα επόμενα (1, 2, κ.ο.κ.) ερωτήματα. «Αφού διαβάσετε το παράθεμα της σελ. 86 του σχολικού βιβλίου για τα *είδη του κεφαλαίου* που χαρακτηρίζουν, κατά τον Bourdieu, κάθε άτομο:

1) διαβάστε την ενότητα 3.6.5 και απαντήστε στο εξής: Το *συμβολικό*, το *οικονομικό* ή το *κοινωνικό κεφάλαιο* καθορίζει σε σημαντικό βαθμό το αν και κατά πόσο θα “αναπτυχθεί” το *μορφωτικό* του *κεφάλαιο* και γιατί;

2) απαντήστε στα εξής: α) Ποιο *κεφάλαιο* από αυτά διαμορφώνεται από τη φοίτηση στο σχολείο ή/και σε κάποια Σχολή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και β) ποιο ή ποια από τα άλλα *κεφάλαια* διαμορφώνεται από το *κεφάλαιο* αυτό; Οι απαντήσεις σας να είναι αιτιολογημένες.

3) εξηγήστε αν, κατά πόσο και γιατί το *κοινωνικό κεφάλαιο* ενός ανθρώπου μπορεί να διαμορφώσει και την “ανάπτυξη” (i) του *συμβολικού*, (ii) του *οικονομικού* του *κεφαλαίου* ή (iii) και των δύο αυτών ταυτόχρονα. Στην απάντησή σας μπορείτε να αναφέρετε και ένα ή περισσότερα παραδείγματα από την κοινωνική ζωή ή την καθημερινότητα.

4) να κάνετε μια γρήγορη ανάγνωση στην ενότητα 3.5.3 που αφορά στις κοινωνικές θέσεις και στους κοινωνικούς ρόλους, αλλά και στο σχήμα της σελ. 50 του σχολικού βιβλίου που αποτυπώνει τη δομή της φεουδαρχικής κοινωνίας, και να απαντήσετε στα εξής: α) ποιων κοινωνικών θέσεων ή ποιων κοινωνικών ρόλων οι κάτοχοι απολάμβαναν σημαντικό-υψηλό *συμβολικό κεφάλαιο* στις φεουδαρχικές κοινωνίες του 15^{ου} αιώνα; β) Κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικές θέσεις και οι κοινωνικοί ρόλοι που χαρακτηρίζονταν από το υψηλό τους *συμβολικό κεφάλαιο* στις τοπικές κοινωνίες των ελληνικών αγροτικών περιοχών των αρχών του 20^{ου} αιώνα, απολάμβαναν ή όχι εκείνα τα χρόνια το ίδιο υψηλό *συμβολικό κεφάλαιο* και στον κοινωνικό χώρο των ελληνικών πόλεων; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

5) να κάνετε μια γρήγορη ανάγνωση στην ενότητα 3.5.3 που αφορά στις κοινωνικές θέσεις και στους κοινωνικούς ρόλους, αλλά και στο σχήμα της σελ.50 του σχολικού βιβλίου που αποτυπώνει τη δομή της φεουδαρχικής κοινωνίας, και να απαντήσετε στα εξής: α) Κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικές θέσεις και οι κοινωνικοί ρόλοι που χαρακτηρίζονται *σήμερα* από το υψηλό τους *συμβολικό κεφάλαιο* στο πλαίσιο των κοινωνιών των πόλεων, χαρακτηρίζονται από το ίδιο (υψηλό)

συμβολικό κεφάλαιο και στον χώρο των σημερινών αγροτικών κοινωνιών της επαρχίας; Αιτιολογήστε την απάντησή σας και χρησιμοποιήστε και ένα ή δύο παραδείγματα κατόχων συγκεκριμένων κοινωνικών ρόλων ή κοινωνικών θέσεων, για να αποδείξετε την ορθότητα της απάντησής σας. β) Κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικές θέσεις και οι κοινωνικοί ρόλοι που χαρακτηρίζονταν από το υψηλό τους *συμβολικό κεφάλαιο* στις τοπικές κοινωνίες των αγροτικών περιοχών της Ελλάδας του '40, απολαμβάνουν το ίδιο υψηλό *συμβολικό κεφάλαιο* και *σήμερα* στις κοινωνίες των ίδιων περιοχών; Αιτιολογήστε την απάντησή σας».

Μετά τη λήξη του προκαθορισμένου από τον διδάσκοντα χρόνου, κάθε ομάδα “ανακοινώνει” στην τάξη την απάντησή της.

5^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 4 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα ακόλουθα 4 ερωτήματα, μέσα σε 27-28 περίπου λεπτά.

«Αφού μελετήσετε όλες τις πολιτικές θεωρίες-ιδεολογίες, απαντήστε στα ερωτήματα:

α) ποιες από αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν μισαλλόδοξες και φανατικά ενάντιες στη διαφορετική με αυτές κοινωνικοπολιτική άποψη; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. *(Το πρώτο σκέλος της απάντησης είναι ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός και ο φασισμός).*

β) ποιες τρεις από αυτές προβλέπουν πάντα ή συχνά τη χρήση βίας προκειμένου να διαμορφωθεί το κοινωνικοπολιτικό σύστημα που επιθυμούν; Η απάντησή σας να τεκμηριώνεται από συγκεκριμένα σημεία των σχετικών ενοτήτων. *(Η απάντηση είναι ο σοσιαλισμός, ο αναρχισμός και ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός).*

γ) ποια πολιτική θεωρία-ιδεολογία βασιζείται κυρίως στο έθνος, ποια βασιζείται κυρίως στη θρησκεία και ποια κυρίως στην ατομική πρωτοβουλία και στην (οικονομική κυρίως) δραστηριότητα του (κάθε) ατόμου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. *(Η απάντηση είναι ο φασισμός, ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός και ο φιλελευθερισμός).*

δ) ποιες από αυτές αντιστρατεύονται το θεσμό της ιδιοκτησίας και γιατί; *(Η απάντηση είναι ο κοινοτισμός, ο αναρχισμός και ο σοσιαλισμός)».*

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Αναπλ. Γενικού Γραμματέα
- Δ/νση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε., Τμ. Α'
- Αυτ. Δ/νση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
- Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπ/σης
- Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης
- Δ/νση Ιδιωτικής Εκπ/σης